

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CLASA A VI-A

Școli/secții cu predare în limba română

VERBUL

Profesor Potcoavă Diana-Cosmina

Colegiul Național „Unirea”

prof. dr. Kozak Mioara

VERBUL → partea de vorbire **flexibilă** care arată **acțiunea, starea, existența**; el are capacitatea de a produce un enunț și își schimbă forma după:

Persoană

Număr

Mod

Timp

- are forme simple și forme compuse;
- are moduri, dar și forme verbale nepersonale;
- este de mai multe feluri .

Sarcină de lucru

Subliniază verbele din textul de mai jos, apoi separă-le pe două coloane, având în vedere care au înțeles de sine stătător și care nu:

„A fost odată un om bogat. Omului îi murise soția și nu mai avea niciun neam, nici măcar vreun văr mai îndepărtat sau vreun unchi. Din această pricină, era tare mâhnit și nu știa cum să-și facă rost de o rudă, că de însurat a doua oară nu mai voia, pentru că și-a iubit foarte mult nevasta.

Petre Ispirescu, „*Copilul cel isteț*”

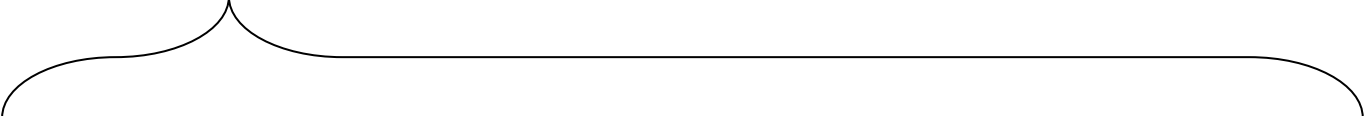
Verbe cu înțeles de sine stătător

A fost (a existat)
Murise (decedase)
Nu mai avea (nu mai deținea)
Nu știa (nu cunoștea)
Să facă rost (să procureze)
De însurat (de căsătorit)
Nu mai voia (nu mai dorea)
A iubit (a îndrăgit)

Verbe fără înțeles de sine stătător

A (fost)
Era (tare mâhnit)
A (iubit)

VERBELE

Predicative

- au înțeles de sine stătător;
- când se află la un mod personal, îndeplinesc funcția sintactică de predicat verbal;
- majoritatea verbelor din limba română sunt predicative.

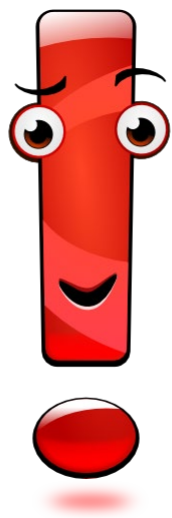
Nepredicative

- nu au înțeles de sine stătător;
- unele ajută la formarea de timpuri și moduri verbale (**verbele auxiliare**: A FI, A AVEA, A VREA)
- altele cer prezența obligatorie a unui nume predicativ, împreună cu care alcătuiesc predicatul nominal. (**verbul copulativ** A FI)

Sarcină de lucru

Identifică verbele auxiliare din propozițiile următoare și numește modurile și timpurile verbale în structura cărora intră:

1. Copilul a mers rapid spre mama lui.
2. Eu voi lua nota zece la examen.
3. Voi fi învățat lecția până la test.
4. Noi am cumpărat un tort cu ciocolată.
5. Oi merge când se răcorește afară.

Auxiliarul

A AVEA

- modul **indicativ**,
timpul **perfect**
compus

Auxiliarul

A FI

- modul **indicativ**,
timpul **viitor**
anterior

Auxiliarul

A VREA

- modul **indicativ**,
timpurile **viitor**
simplu, **viitor**
anterior și **viitor**
popular

Sarcină de lucru

Observă verbele evidențate; ce diferențe sesizezi din punct de vedere al persoanei și numărului?

Pentru a reuși să facem pâinea, este necesar să **adăugăm** făină, apă, drojdie și sare. După ce am **frământat** aluatul, îl **lăsăm** la dospit cu scopul **de a ne asigura** că ingredientele se îmbină perfect. După o oră, **putem** să îl scoatem și să îi modelăm forma, apoi lăsăm compoziția să se coacă 30 de minute.

VERBUL

Modurile verbale

- indicativul
- imperativul

Forme verbale nepersonale – nu indică persoana și numărul, nu pot alcătui enunțuri (de obicei) și ajută la alcătuirea unor timpuri compuse: **infinitivul, participiul.**

Sarcină de lucru

Sortează verbele subliniate mai jos în funcție de modul în care percepe vorbitorul acțiunea: e **reală**, **posibilă**, **condiționată** sau reprezintă **o poruncă/îndemn/ rugămintă/sfat**?

1. „A rămas Mara, săraca, văduvă cu doi copii, săracuții de ei, dar era tânără și voinică și harnică și Dumnezeu a mai lăsat să aibă și noroc (...)”
Ioan Slavici, „Mara”

2. „Chiar dacă tu, Dunăre, te-ai face neagră cerneală,... și eu... aș avea puterea să strâng nesfârșita pânză albastră a cerului și... aș ști să scriu și aș scrie întruna o mie și mai bine de ani,... Tot n-aș izbuti să povestesc oamenilor ce am de povestit.”

Zaharia Stancu, „Dunăre Dunăre”

3. „-Stai, că-ți arăt eu ție! amenință o femeie. (...) Ieși afară!”

Tudor Arghezi, „Cartea cu jucării”

VERBUL

Modurile verbale

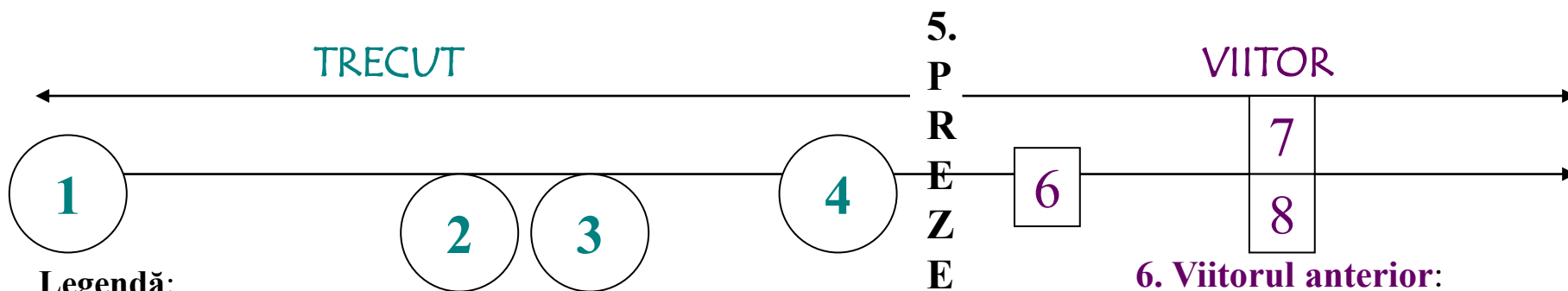
- **Modul indicativ** prezintă acțiunea ca reală, fiind desfășurată în trecut, prezent sau viitor.
- **Modul imperativ** prezintă un îndemn, o poruncă, o rugămintă, un sfat (forma verbală a adresării directe)
- **Modul conjunctiv** indică acțiuni și stări posibile (marca „SĂ”).
- **Modul condițional-optativ** exprimă o acțiune condiționată sau o dorință.

Forme verbale nepersonale – nu indică persoana și numărul, nu pot alcătui enunțuri (de obicei) și ajută la alcătuirea unor timpuri compuse.

Infinitivul – forma din dicționar a verbului (: a desena, a plăcea, a scrie, a iubi, urî); numele acțiunii; ajută la formarea timpului viitor.

Participiul – arată o acțiune suferită de o ființă/ un lucru; se recunoaște după terminațiile „-t”/ „-s” (citit, scris). Când ajută la formarea unor moduri și timpuri are valoare verbală, dar se transformă în adjectiv când e folosit singur.

Timpurile modului indicativ

Legendă:

- 1. Mai-mult-ca-perfectul:** cea mai îndepărtată acțiune (mersesem, merseseși, mersese, merseserăm, merseserăți, merseseră);
- 2. Imperfectul:** acțiune din trecut cu valoare durativă/ neterminată (mergeam, mergeai, mergea, mergeam, mergeați, mergeau);
- 3. Perfectul compus:** acțiune din trecut, încheiată (am mers, ai mers, a mers, am mers, ați mers, au mers);
- 4. Perfectul simplu:** acțiune din trecut, încheiată recent (mersei, merseși, merse, meraserăm, meraserăți, meraseră);

5.
P
R
E
Z
E
N
T

- acțiunea se petrece în momentul vorbirii (merg, mergi, merge, mergem, mergeți, merg);

VIITOR

6. Viitorul anterior:

acțiune din viitor, petrecută înaintea altei acțiuni din viitor (voi fi mers, vei fi mers, va fi mers, vom fi mers, veți fi mers, vor fi mers);

7. Viitor simplu/ standard

– acțiunea se va petrece după momentul vorbirii (voi merge, vei merge, va merge, vom merge, veți merge, vor merge);

8. Viitor popular

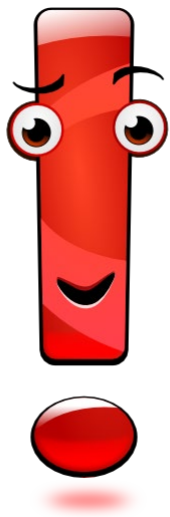
– oi merge, îi merge, o merge, om merge, îți merge, or merge.

Modul conjunctiv și modul condițional-optativ

Sarcină de lucru

Observă formele verbale subliniate în textul de mai jos; ce exprimă fiecare dintre ele? Prin ce se deosebesc unele de altele?

Aș minți dacă aș spune că nu am încercat să înțeleg despre ce se vorbea, dar era un subiect extrem de greu pentru mine. Aș fi încercat și să procedez altfel, să mă ajut, dacă aș fi știut cum. Să fi fost oare soarta cea care mă punea în această situație dificilă?...

- „*Aș minți*”, „*Aș fi încercat*” – exprimă dorințe, acțiuni care se puteau desfășura numai în anumite condiții (modul **condițional-optativ**); prima formă e la timpul **prezent**, a doua la timpul **perfect**. Ambele sunt forme verbale compuse.
- „*să înțeleg*”, „*Să fi încercat*” – exprimă acțiuni posibile (modul **conjunctiv**); sunt forme verbale compuse, iar marca distinctivă este termenul „să”. Prima este la timpul **prezent**, a doua este la timpul **perfect**.

Posibilități combinatorii ale verbului

CENTRU

Se poate combina cu: →

Această poziție este ocupată de verb, atunci când acesta are categoria modului, deci se află la indicativ, imperativ, conjunctiv sau condițional-optativ.

- Verbele predicative vor îndeplini funcția sintactică de predicat verbal.

Exemple: Ana a învățat lecția. Mănâncă mai repede! Aș dori o înghețată. Vom ști să citim.

- Verbele copulative vor îndeplini funcția sintactică de predicat nominal, alături de un nume predicativ.

Exemple: Ana este sora lui. Fii cuminte!

Aș fi mai interesată de film, în cazul acesta. Am hotărât să fim mai buni.

- **subiectul** (relație de întrerupere cu predicatul);
- **numele predicativ** (se subordonează verbului copulativ, dar și subiectului);
- **complementul** (care se subordonează verbului).

Sarcină de lucru

Subliniați varianta corectă a formelor verbale din perechile de mai jos:

- voi ști/ voi știi
- să fi/ să fii
- aș citii/ aș citi
- (eu) cocei/ copsei
- va prii/ va priii
- plimbate-ai!/ plimba-te-ai!
- ți-ar plăcea/ ți-ar place
- voiai/ vroiai
- (eu) întârziu/ întârzii
- creez/ crez
- creem/ creăm
- a tace/ a tăcea
- să deie/ să dea
- să aibe/ să aibă
- ar tăcea/ ar tace
- fi!/ fii!
- să mergem/ să merem
- nu tăcea!/ nu taci!